

Pirk: Jediné, co po nás zůstane, jsou vnučata

Přední český kardiolog má rád moře, vstává o půl šesté a cvičí, místo rituálu chodí před operací spát nejpozději v jedenáct hodin

BEDŘICH MACHEK

Trutnov – Vynikající odborník, ale i zajímavý člověk s optimistickým pohledem na svět. Tak si budou pamatovat předního českého i světového kardiologa Jana Pirka účastníci pondělní besedy.

Nejen studentky

Uspořádala ji Vyšší odborná a Střední zdravotnická škola. Kromě studentek a studentů pozvali také žáky základních škol, lékaře místní nemocnice a pracovníky sociálního odboru města.

Téměř dvě hodiny odpovídal přednostka Kardiocentra IKEM na zvědavé otázky. Týkaly se nejen odborných témat, ale také osobního života. „Kardiologem jsem nechtěl být vždycky. Jako dítě jsem toužil být popelář nebo

osvětlovač v cirkuse. Protože jezdili po světě a nechodili do školy. Na střední škole jsem chtěl být námořním kapitánem. Jediná možnost byla studovat v Rusku, kamarád mě od toho odradil. Nakonec jsem se rozhodl, že budu lékařem a potom půjdu sloužit na loď, jako můj dědeček. I když moje cestby byly nakonec jiné, láska k moři mi zůstala. Mám papíry na jachtu a jezdím na moře.“

Klíčem kardiocentra

„Výrazný posun v našem oboru už máme za sebou. Na srdeční onemocnění umírá 53 procent lidí. Většinou se jedná o infarkt myokardu. Ještě nedávno zemřelo 60 procent pacientů na první infarkt. Dnes to jsou asi čtyři procenta. Je to díky 12 kardiocentřům, která jsou schopna poskytnout péči ihned po vzniku onemocnění.“

UMĚLOU SRDEČNÍ PUMPU si prohlíží na besedě studentky Vyšší odborné a Střední zdravotnické školy. Foto: Deník/Bedřich Machek

Ženy později

„Dnes už víme, že je zásadní rozdíl mezi mužským a ženským srdcem. Například v mužském srdci odumře každou hodinu dva a půl tisíce

Faktorů je 250

„Hlavní příčinou infarktu je ateroskleróza. Rizikových faktorů je asi 250. Některé z nich jsou až úsměvné, třeba chrápání. Těmi nejzákladnějšími je genetika, kouření, vysoký krevní tlak a cukrovka. Právě té stále přibývá. Na srdeční onemocnění má vliv i náš způsob života. Člověk je pohyblivější se součástí přírody, ne kouřící bytost sedící před obrazovkou. Pohyb je skutečně důležitý. Proto já zásadně nejedím výtahem a chodím raději pěšky.“

Byla to výjimka

„Operace Jakuba Halíka byla unikátní. Většinou je zasaženo na levé komoře. U 99 procent případů stačí nahradit tuto komoru umělým srdcem. V případě pana Halíka ale nebylo možné přístroj napojit kvůli karcinomu. Přestože se

PROFESOR JAN PIRK při besedě v Trutnově. Foto: Deník/Bedřich Machek

nám nakonec nepodařilo ho zachránit, byl to úspěch. Neměli jsme se s kým poradit, všechno jsme se učili za chodu. Je ale možné, že už podobný případ nebudeme řešit, protože se jedná o výjimku.“

Co po nás zůstane?

„Jediné, co po nás zůstane, jsou vnučata. Uvědomil jsem si to, když jsem se ptal svých lékařů na doktora, který zakládá IKEM. Nikdo ho neznal. Snažil se věnovat vnučatům, co to jde. Sportuji s nimi, učím se s nimi. Rodinné zázemí je strašně důležité. Moje žena je velice tolerantní. Bez toho by to celé nefungovalo. Toleruje nejen moji práci, ale i sport.“

Rituály nemám

„Před operací žádné rituály nemám. Toho jsem se snažil vždycky vystríhat. Jediné, co se snažím dodržovat, je jít spát nejpozději v jedenáct hodin. Vstávám o půl šesté a cvičím. Neznamená to ale, že si nedám sklenku vína.“

Víno srdci pomáhá

„Vino je pro srdce příznivé, samozřejmě v přiměřeném množství. To množství je přesně vypočítané. Podle světových výzkumů je pro heterosexuální pár sedmička vína ideální, pro muže čtyři deci, pro ženu dvě. Známy je také zvané francouzský paradox. Francouzi mohou jíst tučná jídla a bílé pečivo, ale mají nízký výskyt srdečních chorob. Je to díky pití vína. Výzkum doktora Šamánka prokázal, že

MUDr. Jan Pirk

Studia dokončil v roce 1972 a začal pracovat v nemocnici v Nymburce. Vyhrál konkurz na místo vědeckého aspiranta v IKEMu a od 1. října 1974 zde pracuje. Zabýval se žilními štěpy a v roce 1978 se stal kandidátem lékařských věd, o deset let později získal doktorát. V osmdesátých letech absolvoval stáž ve Spojených státech. V roce 1990 působil v dánském Odense.

V roce 1991 se stal přednostou Kliniky kardiologické chirurgie IKEMu, o čtyři roky později pak i přednostou celého Kardiocentra IKEMu. Roku 1991 provedl první transplantaci srdce. V roce 1997 se stal docentem a byl mu udělen titul nejlepšího manažera ve zdravotnictví.

V dubnu 2012 jeho tým voperoval českému pacientovi, hasiči Jakubovi Halíkovi místo srdce dvě čerpadla. Pacient čekal na transplantaci, ale v říjnu zemřel na selhání jater a ledvin. Jeho léčba podle Pirka posunula světovou medicínu. Před českými lékaři obdobný zákrok provedli jen jejich kolegové v americkém Texasu, ale jejich pacient již po týdnu zemřel. Ročně provede asi 250 operací, v minulosti to bylo až 330 operací.

se to netýká pouze francouzských červených vín, ale také bílých moravských. Čtyřicet železničářů z Nymburka pilo po dobu tří měsíců denně sedmičku vína. Výsledky ukazují, že francouzský paradox platí i u nás. Železničářům se projekt tak líbil, že navrhli, jestli by nemohli vyzkoušet, zda je tak účinné i moravské červené.“ Pokračování na str. 8

Docent Jan Pirk: Jediné, co po nás zůstane, jsou vnučata

Dokončení ze str. 3:

Motýlek, ne kravata

„Motýlku dávám přednost ze dvou důvodů, oba jsou pracovní. Kravata na krku visí, takže může při vizitě spadnout pacientovi do tváře nebo do rány. Může se potřísnit krví. Například ve Velké Británii jsou kravaty zakázány. Tohle se vám s motýlkem nestane. Lidé se chovají podle toho, jak jsou oblečení.“

Na Západě je běžné zvykem, že lékař chodí v civilním oblečení, přes které má bílý plášť. Celý v bílém chodí jenom sanitáři. Pokud pacient vidí, že s ním jedná někdo v pěkném oblečení a ne v rádobě bílých šatů, cítí, že jeho případu dává vám důležitost a vyvolává to v něm větší klid. Pokud se podíváte na snímky starých pánů profesorů, všichni mají na krku motýlka.“

Běhání je svoboda

„Pokud si chci odpocínout, jdu běhat. Je to přirozený pohyb. Radím to i všem, pokud si chtějí zlepšit náladu a zbavit se stresu. Běhání je nejsvobodnější sport. Běhám i maratony, ale to je už extrémní sport. Manželce jsem slíbil, že příští

UMĚLÁ SRDEČNÍ PUMPA, kterou si mohli účastníci besedy s kardiologem Janem Pirkem prohlédnout. Foto: Deník/Bedřich Machek

rok už je běhat nebudu. Bude stačit půlmaratón. Běhat můžu každý, na rozdíl od jiných sportů je finančně nenáročný. Vyplavuje vám endorfiny a tím vás udržuje v dobré náladě. Na pohyb by si měl člověk najít vždycky čas.“

Kdy ano, kdy ne

„Transplantaci srdce lze provést u většiny potřebných pacientů. Nelze ji použít v případě zhoubného nádoru nebo infekce. Další kontraindikací je plicní hypertenze. Srdce je na vyšší výkon zvyklé, ale to

vat, musí se zaregistrovat ve speciálním registru. Nezavislý registr dárců naopak přiděluje pacientům orgány. Jsou rozděleni nejen podle krevních skupin, ale také podle váhy. Zvlášť se řeší urgentní případy.

Transplantuje se většinou v noci. Vyžaduje to logistiku celé akce, aby byly dodrženy přesné postupy. Každý orgán je možné použít jen do určité doby, U srdce to jsou čtyři hodiny, nejrychleji je třeba postupovat u výměny plic.

Asi dvěma třetinám pacientů transplantace prodlouží život až o deset let. Nejstarší náš klient žije s novým srdcem už 30 let.“

Bez sestry to nejde

„Dříve se říkalo, že doktor dělá práci sestry, sestra práci uklízečky a uklízečka jako zástupce dělnické třídy nedělá nic. Já považuji zdravotní sestry za důležitou součást zdravotnického týmu. U nás dělají sestry i odborné úkony, například vyndávají drény nebo aplikují intravenózní injekce. Zatímco doktor vidí pacienta jen pár hodin, sestra je s ním celý den a ví mnohem víc o jeho zdravotním stavu. Přibývá také sestřičáků, jak já říkám.

Pár zajímavosti:

- je slávista, řadu let hrál pozemní hokej za tento tým.
- při operacích poslouchá radia Oldies nebo Blank. Dříve to bylo i Country rádio, ale mladší kolegové „kotlíkáře“ nechťeli.
- nedívá se na televizní seriály s lékařskou tematikou. Hlavně ty americké považuje za hloupé.
- dobrého praktického lékaře považuje za to nejdůležitější pro každého pacienta.
- v minulosti si ho často pletli s hercem Paulem Newmanem.
- počet svých operací nepočítá, jdou ale do tisícovek.

Ve světě je zvykem, že vedoucím týmu bývá právě sestra. Takže se těším, že některé z vás na IKEM třeba uvidím.“

Výhled do budoucna

„Genetické pěstování orgánů je na vzestupu. Pomocí kmenových buněk v praseti vyroste třeba trikuspidální chlopuň. Příští rok budeme mít k dispozici novou srdeční pumpu, kde je kritické místo, tubina pohánějící krev uložena v magnetickém polštáři. Někde se tak nedotýká a víc vydrží. Uvidíme, co nám budoucnost ještě přinese.“ (bm)